

Демиденко О. І.

Заслужений художник України, член Національної спілки художників України, доцент кафедри дизайну, Запорізький національний технічний університет

АНАЛІЗ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АКАДЕМІЧНИЙ ЖИВОПИС» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДИЗАЙН» У ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Анотація. У статті зроблено аналіз методики викладання дисципліни «Академічний живопис» для студентів спеціальності «Дизайн», запроваджені методи покращення результатів викладання дисципліни.

Ключові слова: традиційні методи, інноваційний підхід, «живописні засоби» в дизайні.

Аннотация. Демиденко О.И. Анализ методики преподавания дисциплины «Академическая живопись» для студентов специальности «Дизайн» в технических университетах. В статье сделан анализ методики преподавания дисциплины «Академическая живопись» для студентов специальности «Дизайн», предложены методы улучшения результатов преподавания дисциплины.

Ключевые слова: традиционные методы, инновационный подход, «живописные приемы» в дизайне.

Abstract. Demidenko O. I. The analysis of methodic discipline teaching «the Academic painting» for students of a speciality «Design» at technical universities. The teaching methods of «Academic Painting» discipline for students of Design specialty are analyzed in this paper. New methods for improving teaching techniques are introduced.

Key words: conventional methods, innovative approach, «pictorial means» in design.

Постановка проблеми. В сучасних умовах зміст освіти майбутніх дизайнерів в Україні має відповідати орієнтирам розвитку проектної культури сучасних європейських держав при максимальному збереженні своєї національної сутності. Аналізуючи методику викладання дисципліни «Академічний живопис» для студентів спеціальності «Дизайн» у ВНЗ, а також останні дослідження в цій галузі, здається необхідним визначити місце «Академічного живопису» у підготовці дизайнера. Також виникає проблема відповідності майбутніх дизайнерів потребам ринку, як художнього так і промислового.

Зв'язок роботи із науковими і практичними завданнями. Дослідження проведено в рамках науково-дослідної роботи кафедри «Дизайн» ЗНТУ за темою: «Дослідження напрямків дизайну в умовах інтегрування України в Європейську спільноту».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуюча джерельна база (А.Блудов [1], Жердзицький В.Є. [2], Кирцер Ю.М. [4], Фролов О.П. [6]) свідчить про зростаючу зацікавленість теоретиків і практиків образотворчого мистецтва у підвищенні якості навчання живопису в освітянському процесі, удосконаленню методик викладання дисципліни «Академічний живопис» у вищих навчальних закладах України і Росії. Це також актуально при підготовці дизайнерів для поліграфії, промисловості й середовища.

Мета роботи. Аналіз методики викладання дисципліни «Академічний живопис» для студентів спеціальності «Дизайн» в технічних університетах і запровадження методів покращення результатів викладання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Принципи дизайн-освіти є загальними для організації навчального процесу і специфічні, характерні при підготовці фахівців з дизайну. Викладання практичного курсу академічного живопису із зазначеної спеціальності спрямоване на оволодіння високою художньою образотворчою культурою, на здійснення основного завдання вищої художньої школи щодо підготовки висококваліфікованих фахівців-дизайнерів.

Академічний живопис, як одна з найважливіших фундаментальних дисциплін виховує творче мислення, ідейно-естетичні погляди, культуру кольору, здатну виражати найтонші почуття і настрої, гармонізувати колірно-речове середовище. Важливим завданням викладання живопису є виховання у студентів художнього бачення конкретно-предметного світу, природи, людини, інтер'єру, предметів побуту, а також вміння використовувати та розвивати кращі традиції класичної спадщини української й світової культури.

Як дизайн, так і живопис є не тільки предметами мистецтва у звичайному розумінні, а й становлять невід'ємну частину повсякденного ужитку, тобто є предметами утилітарними. Промисловий дизайн, реклама, інтер'єр, поліграфія – це ті сфери, де найбільш використовуються професійні навички художників–

Надійшла до редакції 28.02.2011

дизайнерів. Для того, щоб відповідати у майбутньому потребам ринку, як художнього, так і промислового, сучасному студентів спеціальності «Дизайн» необхідно набути відповідних знань у образотворчому мистецтві. Студенти, здобуваючи знання живописної майстерності та практичні навички, формують свою культуру.

Важливе місце в дизайн-освіті відіграє принцип наочності. Він є основоположним при вивченні багатьох фахових дисциплін, у тому числі й живопису. Наочність характеризується доведенням до свідомості студента предмета пізнання шляхом його візуалізації. Основною формою навчання живопису є етюд з природи. Процес вивчення природи в етюд повинен будуватись на нерозривному зв'язку всіх елементів образотворчої мови: композиції, малюнка, кольорових, тональних, пластичних, просторових і світлотіньових співвідношень.

Принципова вимога «Академічного живопису» – художнє відображення природи. Неможливо заперечувати значущість виховної та методичної ролі класичного мистецтва, – це основа у викладанні дисципліни «Академічний живопис». На думку автора слід активніше застосовувати в практику вправи по стилізації реалістичного зображення за різними напрямками сучасного мистецтва – декоративного та абстрактного. Це допоможе майбутньому дизайнерові здійснити природний перехід до колористичного відчуття предметно-просторового середовища та окремих об'єктів дизайну [3].

Академічна школа має давні традиції та продуману педагогічну систему з перевіреною часом методикою викладання. Нею передбачено послідовність та ускладнення навчальних завдань: живопис натюрморту, інтер'єру, потім – голова людини, пів-фігура, фігура людини оголена, фігура людини одягнена. Автор пропонує в програмах з живопису для дизайнерів збільшити кількість завдань з використанням формальної композиції. Завдяки цьому студент зможе розвивати здатність мислити абстрактно та вміння бачити формоутворюючі елементи в реальному світі, вільно вживати засоби «зняття зображення», стилізації, узагальнення тощо.

Про важливість свідомого застосування та використання «безпредметних» форм у вихованні творчої молоді ще у 30-х рр. ХХ ст. наголосив відомий радянський теоретик архітектури Я.Г. Черніхов [7]. Він вважав, що виконання «безпредметних побудов» надає простір фантазії учня. Він сформулював перелік елементів організації безпредметних побудов. Цікаво, що колір («искусственные цветные иллюминировки») за розподілом Черніхова належить «к некоторым условиям, дающим возможность получить желаемый эффект». Авангардна, навіть для свого часу, методика пройшла довгий шлях розвитку.

Добре розвинуті здібності до узагальнення у натюрморті, пейзажі, допомагають у таких галузях творчої діяльності, як промисловий дизайн, дизайн середовища, графічний дизайн, архітектура, живопис,

скульптура тощо. Погане бачення цілісності, яке починає проявлятися у спеціалістів під час самостійної практичної роботи, це просто недоліки їхньої фахової освіти. Причина цього не лише у байдужості студентів, а також у недостатній кількості спеціальної літератури з проблем колористики, у скороченні академічних часів на малюнок і живопис та у прогресуючій тенденції до спрощення завдань. Як наслідок цього, знижується загальний виконавчий рівень проектів, що є головним змістом практичної діяльності дизайнерів [3].

Автор ні в якому разі не намагається обмежити значимість предметного живопису в навчанні. Реалістичне зображення природи потребує наполегливості та великої праці, це дуже необхідні в житті якості. До того ж не слід відмовлятися від надбання, яке залишила мистецтву епоха модернізму. Кубізм, футуризм, супрематизм та ін. течії відкрили людині нове значення кольору. «Самоценное в живописи есть цвет и фактура – это живописная сущность, но эта сущность всегда убивалась сюжетом» – писав К.Малевич у 20-і рр. попереднього віку. Проектна діяльність також вмщує роботу з кольором та фактурою, оскільки вони впливають на характер об'єкту дизайну, додають комфорту, естетичного вигляду.

В проектній діяльності дизайнер використовує кольорові схеми. Існують дві головні категорії кольорових схем. Одна заснована на подібності, інша – на контрасті. Дизайнерові слід правильно підібрати та розподілити кольори за хроматикою (відтінки) та тоном (яскравість). Теплота чи холодність відтінку кольору також впливають на його здатність привертати увагу, фокусувати її на окремих предметах.

У живопису колір є головним виражальним засобом, що використовує все розмаїття найскладніших колористичних композицій. В дизайні колір є вже додатковим засобом, який має прикладне значення для підкреслення головної форми вираження, посилення її змістовності. В цих випадках виявляються достатніми більш прості кольорові сполучення, що містяться головним чином в межах площини та об'єму, які сприймаються з однієї точки зору. Саме так проектні рішення фіксують кольорові тони та їхні сполучення у вигляді умовних проекцій (розгорток).

Пропонується таке завдання: «Аналіз реалістичного натюрморту сучасного живопису».

Задача: на основі обраного реалістичного живописного натюрморту провести аналіз змісту і художньо-композиційних засобів образної виразності. Композиційно-графічний аналіз провести методом виключення з натюрморту фактури, тону, другорядних деталей. Далі необхідно зробити формальну композицію, «зняти зображення».

Робота ведеться в три етапи:

1. Композиційний аналіз.
2. Послідовне «зняття зображення».
3. Формальна композиція натюрморту.

Перший етап. Головні методичні принципи «від поодинокого до загального».

Машков І. Натюрморт з камелією, 1913р.

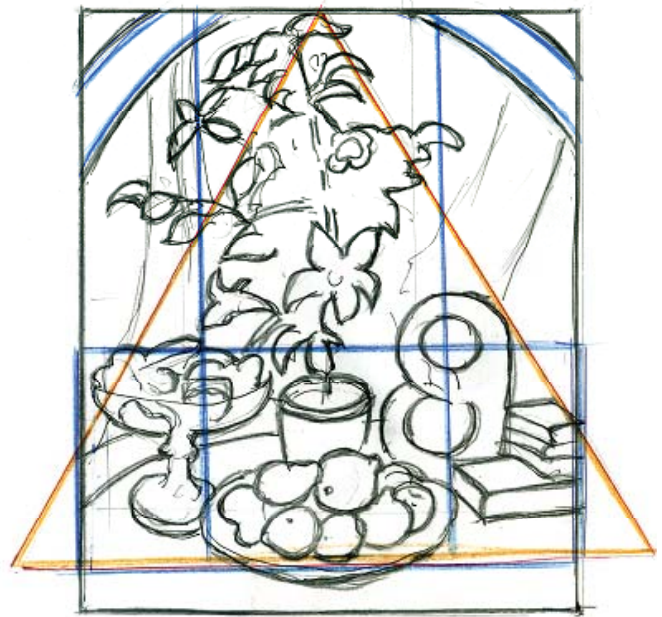

Рис. 1. Композиційний аналіз

Рис. 2. Послідовне "зняття зображення",
а) у кольорі

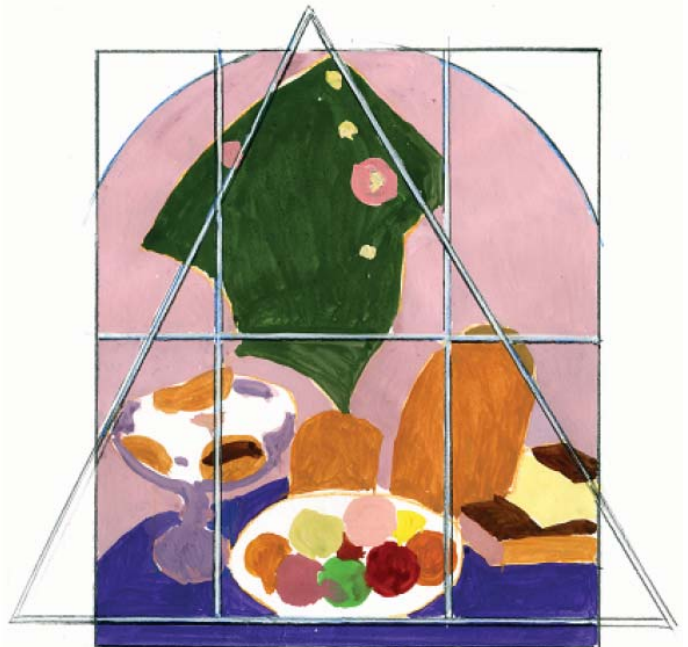

Рис. 3. Формальна композиція натюрморта
з композиційним аналізом

Рис. 4. Послідовне “зняття зображення”,
б) у тоні

Другий етап. Виконати руйнування характеру предметів, послідовно виключаючи деталі, фактуру, характер окремих об’єктів та інше «зняття зображення». Отримаємо кольорові і тонові плями, абстрактну композицію, схему натюрморту.

Третій етап. Після двох етапів ми бачимо формальну композицію і схему натюрморту в кольорі (головне-другорядне). Бачимо кількість кольору окремих складових натюрморту, їх співвідношення, гармонію плям на площині (рівновагу).

При виконанні даного завдання студентам надається можливість для вільного проявлення творчої індивідуальності, смаку, художнього мислення. Ця методика формальних завдань у живопису, дозволить так само користуватися «живописними засобами» у сфері дизайну, у творчій діяльності дизайнера.

Висновки. Таким чином стає зрозумілим, що поряд з традиційними академічними рішеннями у живопису потрібні формальні рішення. Повинні існувати традиційні завдання, до того ж треба надати студентам можливість активізувати власне уявлення від природи, навчити їх стилізувати або «формально» бачити постановки, робити аналіз побаченого. Оволодіння означеними вище прийомами на заняттях живописом мають сприяти підвищенню якості проектно-культури майбутніх дизайнерів.

Література:

1. Блудов А. Про викладання живопису на кафедрі графічних мистецтв. //Українська Академія мистецтв, випуск 14. – Київ, 2007.
2. Жердзицький В.С. Особливості художнього сприйняття в живопису.//«Дизайн-освіта 2008». – Харків: ХДАДМ, 2008.-168 с.
3. Демиденко О.І., Поддубко К.В. Цілісність зорового сприйняття у живопису натюрморту. //«Дизайн-освіта 2009» – Харків. ХДАДМ, 2009, частина 2.- С. 82-85.
4. Кирцер Ю.М. Рисунок и живопись: Учебное пособие.- 4-е изд. «Стереотип». – М. Высшая школа: Издательский центр «Академия», 2001. – 272 с.
5. Малевич К. «От кубизма и футуризма – к супрематизму» Изд.3-е, М., 1919. <http://www.artfuture.ru/node/172>
6. Фролов О.П. Проблемы повышения качества обучения рисунку в образовательном процессе ВУЗа. «Дизайн-освіта 2009». Харків: ХДАДМ. 2009.-160 с.
7. Чернихов Я.Г. Основы современной архитектуры. Экспериментально-исследовательские работы – Издание Ленинградского общества архитекторов, Ленинград, 1930. – С.16-17.
8. Чернышев О.В. «Формальная композиция». Творческий практикум – МН.: Харвест, 1993. – 312 с.